

COSINZEANA

revistă literară
ilustrată săptămânală

ABONAMENTUL:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an cor. 12'—
Pe 1/2 an cor. 6'—
Pe 1/4 an cor. 3'—
Pe 1 lună cor. 1'20

PENTRU STRĂINĂTATE:

Pe un an cor. 20'—
Pe 1/2 an cor. 10'—
Pe 1/4 an cor. 5'—
Pe 1 lună cor. 2'—

Redacția și Administrația în Orăștie—Szászváros.

A apărut

„Misterul Poetului”

de Antonio Fogazzaro,

cel mai splendid roman al marelui scriitor italian cu renume mondial, în care se zugrăvește într'un mod fermecător *iubirea* platonice și curată a două suflete, pe cari însaș Dumnezeirea le predestinează, ca să fie unul al celuilalt.

„*MISTERUL POETULUI*” între literatura de bălcu, cu subiecte banale, imorale, ce începe a se creia și la noi, apare ca o splendidă carte cu pagini de-o frumusețe neîntrecută, pe care o poate ceti, ba chiar e bine s-o cetească, fiecare domnișoară și fiecare tinăr cu sufletul curat și dornic de-o iubire senină și imaculată.

„*MISTERUL POETULUI*” până acum a fost tradus aproape în toate limbile europene și a avut pretutindeni un succes uriaș. Zeci și zeci de mii de exemplare s-au desfăcut din cartea aceasta prețioasă și plină de farmec.

La noi a tradus-o domnul *D. TOMESCU*, redactorul „*Luminii literare*”, într'o limbă plină de poezie și neaoșă românească.

„*Misterul Poetului*” a apărut în editura „*LIBRĂRIEI NAȚIONALE*” S. BORNEMISA din Orăștie și se poate comanda pentru suma de cor. 2— franco.

A apărut

„Volintirii”

de Ion Dragoslav,

un splendid volum de peste 200 pagini, cuprinzând povestirile alese, pline de farmec ale unuia dintre cei mai de seamă povestitori ai noștri de azi. Domnul *Ion Dragoslav*, pe care și publicul ardelean îl cunoaște îndeajuns, mănuește cu o dibăcie neîntrecută condeiul și îi reușește să prindă în vorbe maestre amintirile sale așa de plastic, așa de distractiv, cum dela nemuritorul Ion Creangă n-a succes nici unui scriitor român.

Sub condeiul dânsului oamenii din lumea dela țară, învie, trăesc, apar aievea înaintea noastră, cu toată viața lor rustică, nefalsificată, pe care am trăit-o și noi odată, demult, când adormiam ascultând poveștile bunicii cu firea blândă.

În scrisul acesta nu afli mari conflicte sufletești, ci ascuți par'că un cântec fermecător, pe care nu l-ai auzit de ani de zile, care te mângăie ca o mână scumpă și-ți stoarce din ochi lacrimile pe cari le-ai vărsat în copilărie așa de fără rost.

„*Volintirii*” a apărut în editura „*LIBRĂRIEI NAȚIONALE*” S. BORNEMISA din Orăștie și se poate comanda pentru suma de cor. 1'90 franco.

COSINZEANA

REVISTA LITERARA ILUSTRATA... REDACTOR SEBASTIAN BORNEMISA.

ANUL III.

ORĂȘTIE, 20 Aprilie n. 1913.

Nr. 16.

PSICOLOGIA EROULUI

AL. CIURA

În zilele noastre de scepticism, când eroii sunt cunoscuți numai din respectabila distanță a epopeei și a paginilor de romane, cine își mai bate capul cu ei și cine se mai interesează de acești „rari nanteș”, cari s’au împușinat așa de simțitor, cu... pătratul de părtării?...

— Da, eroii erau necesari, pe vremuri, spune un finăr plictisit, slobozind rotocoale de fum din țigareta lui egipteană... pe vremuri, când oamenii erau barbari și lupta eră dreaptă, în încrucișarea nemijlocită a spadelor și a brațelor goale. Dar acum?...

Un zimbet batjocoritor se ivește în colțul obrazului ras, și finărul completează cu un gest de disgust, ce înseamnă: nu mai face!

— Astăzi, — preveni el gestul celuiilalt tovarăș ce eră pregătit să-i răspundă — lumea e plictisită de aceste încăierări monstruoase, în cari oamenii cad cu miile, înainte de a fi dat măcar față cu dușmanul... Nici nu l-ai văzut, domnule, și obuzele ploaie de-a-supra ta, șrapnelele împrăstie potopul lor de pierzanie... și tu stai tremurând, cu brațele încrucișate, în așteptarea clipei mântuitoare, ce te va strivi, sau îți va deschide posibilitatea, s’o iei la sănătoasa... Ce prostie mai e războiul de acum? Ce folos, că ești voinic ca un brad, când o bombă, ce împrășcă alături de tine, te strivește ca pe o gănganie și tu nici n’ai dat măcar față cu dușmanul și nu poți să-l izbești și tu, înainte de a-ți închide ochii! Azi nu mai sunt eroi...

Celalalt răspunse cu convingere:

— Greșești, prietene, eroii *sunt* și azi. Nimeni nu-i cunoaște și nimeni nu îi știe până în clipa, când ei trebuie să iasă la iveală. Atunci apar, ca din pământ... și nu este putere pe lume, să-i abată, din calea celor mai mari primejdii. Înțeleg ce vrei să-mi spui: unde au fost acești eroi până acum, ce au făcut ei? Răspunsul e ușor: au bătut cafenelele, cum faci și tu și eu, au căscat gura, au răfoit jurnalele, cu convingerea, că aceste se scriu numai de dragul lor; au alergat după fuste... În fond, crede-mă, prietene, că se plictiseau. Energia de vieață, ce eră acumulată în ei, se cheltuia în frământări mărunte și se înecă apoi într’un scepticism, ce le inspiră disgust pentru lume și chiar pentru ei singuri. Și vine apoi o scântee, și deodată tot prisosul lor de energie explodează, ca un butoiu încărcat cu praf de pușcă. Ce crezi tu, că uni-

versitarii bulgari, cari au căzut până la unul, într’o singură luptă, nu erau și ei așa de sceptici, cum ești tu acum? A venit însă scântea divină sau demonică — cum vrei — și i-a preschimbat deodată în tot atâtea eroi de epopeie, al cărei Homer trebuie să răsară și el, încurând...

— Bine prietene, dar ori ce s’ar zice, cel mai înalt bun al lumii noastre, e vieața... și rămân atâtea stârvuri, atâți schilavi și atâtea jale, pe urma acestui canibalism stupid...

— Adevărat... Vieața e țința cea mai luminoasă a civilizației... vieața pentru care muncim și ne zbatem, ca vitele în jug, dela muncitorul cel mai sărac, până sus la savantul, ce observă cu atâtea strădanie, microbii, ce se zbat în retorta laboratorului... Așa e în timp de pace. Dar îndată ce ai trecut peste granița locului în care te-ai născut; îndată ce ai auzit cele dintâi răpăiri de puști, te-ai schimbat cu totul. Mirosul de sânge și de salitru te îmbată, ca un vin tare... Și treci, peste trupurile rostogolite ale tovarășilor tăi, prin valurile necăcioase ale fumului, ca mânat de o putere mare, pe care nu o cunoșteai până acum... Vieața? Ce mai înseamnă vieața în vâlmășala aceea ne bună, când mii de oameni mor în câteva clipe? Vieața? E un fulg ușor, pe care vântul îl suflă și îl spulberă, ca pe o jucărie! Și încă ceva: tocmai intelectualii din zilele noastre — cutez s’o spun — țin *mai puțin* la vieață, ca înaintașii. Ei înțeleg azi, că vieața are, alături de partea ei luminoasă, și una foarte opacă... Și dacă ar fi să-ți dai seama, care din aceste două valorează mai mult, ai rămâne, foarte adese, pe gânduri. Azi traiul e așa de greu... și durerile unei boli îndelungate încă te înspăimântă; azi oamenii se sinucid cu droaia și serviciul acesta ți-l poate face și dușmanul, cu o precisiune destul de acceptabilă...

— Cu toate aceste războiul e o prostie, și măcelurile lui sunt o pată a civilizației!

* * *

După o pauză îndelungată, celalalt răspunse:

— De sigur că e o prostie... Și cu cât omenirea va prospera mai mult, cu atât războaiele se vor rări tot mai simțitor. Așa judecăm noi acum, la masa de marmoră a cafenelei, dar ce ai face tu, să te pomești deodată în situația lui Sucri pașa din Adrianopol?

— M’as fi apărat, ca și el, pe urmă m’as fi predat... ca și el...

— Vezi, eu nu făceam așa.

— Dar cum?

— Îmi dam seamă, că din clipa asediului, sunt

răspunzător pentru atâtea mii de vieți, cari se vor prăbuși toate din pricina mea... Rămâneam la postul meu până în clipa din urmă, dar când înțelegeam, că totul s'a sfârșit, nu-i mai dam dușmanului răgaz, să pună mâna pe mine. Îmi aprindeam țigara și o asvârleam apoi în magazinul cu praful de pușcă... S'au dus atâtea mii de vieți; să se ducă și a mea, căci și așa nu mai are nici un rost... La ce să mai trec pe sub furcile caudine, când mi-am împlinit chemarea și sunt deaci nainte un om de prisos? Căpitanul corăbiei încă moare cu vasul, ce se scufundă...

— Ai fi făcut-o?

Celalalt răspunse, fără ezitare:

— Negreșit; aș fi făcut-o...

* * *

Tăceau amândoi, cu ochii așintii la geamul, ce strălucea în razele soarelui de primăvară.

Valurile de fum îi împrejmuiău leneșe, ca o mângiere.

Lumea trecea zimbătoare pe trotuar; femei în haine diafane își plimbau tinerețea și grațiile, în mers legănat, ca și când ar plufi, prin aerul calduș și plin de miresme...

Cel dintâi, replică, după o tăcere îndelungă:

— Și totuș războiul e o mare prostie, și eroismul vitejilor e un gest de prisos!

Cântec de primăvară

Azi mi-a bătut în geamuri frumoasa primăvară...

Condeiu-mi amărâse demult pe călimară

Lăsat stinger în umbră atât amar de vreme,

Căci alte griji vrăsmăse venit-au să mă chieime

Si-un gând mă 'nduplecase să-l pun la adăpost,

Să uit — odinioară ce prietin bun mi-a fost;

Că el mi-a dat durerii un strop de alinare

Si 'n nopți de desnădejde cuvânt de 'mbărbătare

Și el — tălmăcitorul atâtor păsurile grele —

Mi-a spus adesea dorul la lună și la stele...

— Ai stăruit zadarnic tu gând nenorocit

Un zvon primăvărat de-acum te-a izgonit! —

De câte ori cercat-a durerea să mă frângă

Și flacăra credinții în suflet să mi-o stângă,

Să zmulgă gurii mele blesteme ne 'ndurate

Intunecându-mi gândul și visurile toate!...

Când valuri răsfrătite păreau c'o să mă 'nghită

Și se zbătea năvalnic de chinuri istovite

În van sărmana-mi minte — am prins condeiu 'n mână,

I-am desvilit în taină durerea mea păgând...

El m'ascultă sfielnic cu 'nduioșeri de frate,

Îmi culegea din suflet flori vii și frunze moarte

Și zimbete și lacrimi de jale și de drag,

Le fărâma 'n cuvinte și le-așterneă șirag...

Și cum ne-am prins tovarăși în rău precum și 'n bine,

Ne-am avântat cu zborul prin sferele senine,

Am străbătut prin nouri în lumi cu munți de soare,

Cu câmpuri înstelate și văi strălucitoare,

Ne-am furișat în taină și pe la porți de rai

Și-am povestit cu 'n inger cu chip frumos bălai...

Pe câte căi ascunse nu ne-a purtat credința

Să 'mpace dorul mașter, s'aline suferința!

— — — — —

Și acum, când bate 'n geamuri frumoasa primăvară,

O rază mă îndeamnă să-l prind în mână iară,

Cu farmec de lumină cerească să-l înviu,

Să piară umbra morții cu tristul ei pustiu

Și să pornim pe drumul bătut de-atâtea ori

Cu pulbere de aur cu fluturi și cu flori

Și 'n șoapte de izvoară zgloboii și cristaline

În cîrîp de paseri și zumzet de albine

Să 'nfiripăm un cântec din visuri și păreri

Și să uităm amarul din lumea de dureri...

AURELIA POP

Sofia, noua regină a Greciei, născută principesă de Prusia, sora împăratului Wilhelm II. al Germaniei.

TOȚI BOLNAVI

ALFRED CAPUS

Un cabinet de judecător de instrucție. Judecătorul; un celebru medic adept al lui Lombroso; criminalul adus de 2 jandarmi.

Judecătorul: Am trimis să te cheme, dragă doctore, ca să mi-l cercetezi pe acest flăcău. Cazul său e foarte complicat: a ucis o femeie bătrână și după aceea a jăfuit-o. Nu mai înțeleg nici eu nimic, și ceea ce mă încurcă și mai mult, e, că nenorocitul a făcut mărturisiri complete. Găsești dta aceasta natural?

Doctorul: Nimic nu e natural. (Cătră ucigaș) Arată-mi limba, amicul meu. (Ucigașul scoate limba). O! o! iată o limbă care arată într'adevăr, că suntem în prezența unui caz patologic din cale afară de curios. Dar să începem cu începutul și să studiem mai întâi simptomele. Așa dar, amicul meu, ai tăiat beregata unei femei bătrâne?

Criminalul: Da. Mărturisesc, dar lăsați-mă odată în pace!

Doctorul: Iată de fapt răspunsul unui bolnav! Dar lăsați-mă odată în pace!... (Cu blândețe). Puțină liniște și oare care bunăvoință, vom încerca să te vindecăm. Și după ce ai ucis femeia ce ai făcut?

Criminalul: O repet pentru a o suta oară! I-am luat banii.

Judecătorul: (cătră medic). Ce-ți spuneam?

Doctorul: Lasămă să urmez cu cercetarea. (Ascultă pulsul criminalului). Nu ai niciodată migrene?

Criminalul: Câte odată, când beau prea mult.

Doctorul: Mă așteptam. Dar crampe la stomac?

Criminalul: De multe ori dimineța.

Doctorul: Bine! Să trecem acum la craniu. Apleacă-te, n'avea teamă amicul meu, nu-ți facem nici un rău... (Îi pipăie pelea de pe cap). Iată, domnule judecător de instrucție, vezi punctul acesta?... Ei bine, eu cred și afirm, că există în acest loc o alipire absolută între creier și craniu, și că, prin urmare, voinicul ista care încearcă să rățăcească justiția și știința prin mărturisiri ridicele, este individul cel mai iresponsabil din câți au fost vreodată. (Cu severitate). Nimeni nu poate înșela medicina, domnule! (Judecătorului). Dealtmintrelea, mi-am adus scapelul și, dacă îmi permiți, sper să demonstrez spusele mele printr'o simplă gaură pe care o voiu practica în cutia craniană...

(Își scoate scapelul)

Criminalul: (Dându-se cu un pas înapoi). Ba, să vă vedeți de treabă... Dar ce nevoie e să faceți atâtea maniere? Sunt vinovat, de zece ori vinovat. Mărturisesc tot ce doriți. Sunteți mulțumiți?

Doctorul: (Privindu-l drept în față). Și îndrăznești să susții că atunci când ți-ai ucis victima, știai ce făceai?

Criminalul: Firește.

Doctorul: Asta s'o spui altora, amicul meu, altora. (Cătră judecător). Mai rare ori am văzut un caz de nebunie așa de caracteristic.

Criminalul: Cum? eu sunt nebun?

Doctorul: De legat, amicul meu. (Judecătorului). Ne vom ocupa acum de fenomenele atavice, domnule judecător de instrucție. Sunt de cea mai mare importanță. În totdeauna nebunii numără alți nebuni în familie. Dumneavoastră, magistrații, îi întrebați pe vinovați: „Ce făceați voi în noaptea cutare?” Noi, savanții,

George, principele de coroană al Greciei, cel mai în vârstă băiat al noului rege Constantin al XII-lea.

Olga, regina văduvă din Grecia, născută din familie rusască. E fata marelui duce rus Constantin, născută în 28 August 1851. Se cununase cu regele George în 15 Octomvrie 1867.

ne căutăm dovezile în noaptea vremurilor. (Întorcându-se cătră criminal). Am să-ți pun o întrebare; ia bine seama la ce îmi vei răspunde.

Criminalul: Vă ascult.

Doctorul: Ce făceau strămoșii dtale prin mijlocul veacului al optsprezecelea? Nu te tulbură, și mai ales nu te încercă să invoci un alibi.

Criminalul: Prin mijlocul?...

Doctorul: Erau nebuni, nu este așa?

Criminalul: Hm! N'aș îndrăzni s-o afirm...

Doctorul: Ei, ian ascultă, nu cumva ai voi să mă faci a crede că străbunicul tatălui dtale nu eră nebun?

Criminalul: Hm!

Doctorul: Ori bunicul tatălui dtale?

Criminalul: Deh!

Doctorul: Sau chiar părintele dtale? Ce Dumnezeu, doar nu te întreb cine știe ce lucru mare: spune-mi numai dacă unchiul dtale a fost nebun, ori mătușa, ori vărul dtale... Eh! Eh!... eră nebună, nu este așa? eră nebună mătușica?...

Criminalul: Nu aș putea să spun. Eu sunt un copil găsit și nu mi-am cunoscut niciodată părinții.

Doctorul: (triumfător). Ei, așa zic și eu!... Un copil găsit! nici nu îndrăzneam să sper un așa rezultat. Bietul băiat! Tatăl dtale a fost nebun, și e probabil că tatăl tatălui dtale deasemenea. (Cătră judecător). Nu m'ar surprinde faptul ca familia lui să fi numărat nebuni în sinul ei încă pe vremea cruciadelor. (Criminalului). Așa! așa! amicul meu, trebuie să vii cu mine și te vom vindeca.

Vederea generală a Adrianopolului, pe care trupele aliate bulgare și sârbești l-au cucerit în 25 Martie. După cele mai noi știri, cel dintâi regiment, care a intrat în cetate, a fost un regiment sârbesc stătător numai din feciori români de pe valea Timocului.

Criminalul: În închisoare?

Doctorul: Ba nu, nu în închisoare, ci la mine, într-o odaie care dă înspre o grădină mare. Vei fi foarte bine îngrijit...

Criminalul: Și nu voi fi ghilotinat?

Doctorul: Vrei să-ți scoți ideile astea din cap? Îți spun că vei fi ca la dta acasă. (Îl ceartă cu blândețe).

Criminalul: Și voi fi hrănit?

Doctorul: Două mese pe zi. Dimineța ouă moi și o costiță... sara o mâncare cu carne și una cu legume... Un deget de vin într'un pahar cu apă...

Criminalul: În acest caz cred și eu că sunt nebun! Trăiască doctorul!

Doctorul: (Ștergându-și o lacrimă). Bietul băiat!

Judecătorul: E minunat! Dar cât ești aici, dragă doctore, trebuie să te consult și asupra unei alte afaceri. Închipuește-ți că de curând a fost arestat casierul unei importante case de comerț, care fugise acum câteva luni la Bruxelles cu banii stăpânului său. Faptul e cu atât mai curios, cu cât până atunci nimeni n'a avut a se plânge niciodată de el: era un funcționar model, foarte exact, și apoi într-o bună zi...

Doctorul: (zimbând). Asta te surprinde fiindcă nu ești medic. Știi dta ce este casierul dta?...

Judecătorul: Un casier necinstit, desigur.

Doctorul: (înălțând din umeri). Necinstit!... Necinstit nu însemnează nimic... Ah! ce ușor se spune astăzi despre omul care fuge cu banii din cassa de fer: „E un casier necinstit!”

Judecătorul: Dar atunci ce este el?

Doctorul: El este, după toate probabilitățile, un individ atins de *nebunia cleptomanică*, nebunie ce consistă în a pune mâna pe valori sub imperiul unei forțe

irezistibile, a cărei origină este în realitate într-o circvoluțiune cerebrală, care se află la patru centimetri și jumătate dela osul frontal.

Judecătorul: Cum explici dta atunci fuga lui la Bruxelles?

Doctorul: Aceasta este o varietate a nebuniei cleptomanice: *nebunia cleptomanică bruxeliană*. Dealtfel arată-mi-l te rog pe acest om...

Judecătorul: Introduceți-l pe acuzat.

Doctorul: Bună ziua, amicul meu, bună ziua. Cum e vremea la Bruxelles.

Casierul: Mizerabilă.

Doctorul: (cătră judecător). E într'adevăr nebunia bruxeliană. (Casierului). Și ce ai făcut cu banii pe cari i-ai luat? Unde i-ai plasat?

Casierul: I-am cheltuit.

Doctorul: Cu femeile? (Cătră judecător). Ascultă bine răspunsul. Dacă este într'adevăr un cleptoman, își va fi cheltuit banii cu femeile.

Casierul: Cu femeile, întocmai.

Doctorul: (Cătră judecător). Vezi? Mai e ceva: nebunii de acest fel sunt foarte neprevăzători. Să ascultăm. (Casierului). Te-ai gândit cel puțin ca să pui ceva bani la o parte pentru a te îngriji?

Casierul: (uimit). Pentru a mă îngriji? Nu...

Doctorul: Nici nu s'a gândit la asta, nenorocitul! Din fericire, amicul meu, ai căzut în mâinile justiției și te vom îngriji gratis. (Judecătorului). Îl iau și pe el cu celalalt; le voi da două pavilioane învecinate. (Strângând mâna casierului). Te vom vindeca, amicul meu, dar altădată să pui ceva bani la o parte.

Trad. de ADRIAN CORBUL

COLOAREA

T. L. BLAGA

Cum e posibil ca ceva ce ne preocupă zilnic, cum e culoare în care ne apar diferitele corpuri, ceva ce întâlnim la fiecare moment, ce ne încunjură pretutindeni, ceva cu ce ne-am împrietinit ca și cu aerul, pe care-l inspirăm, să ne fie totuși atât de strein, atât de nelămurit? Cine, dacă e înzestrat dela natură cu ochi sănătoși, nu distinge fără nici o efortare *roșul* macului, de adâncul *albastru* al cerului, sau de *verdele* plăcut al livezilor de vară? Rămâne însă sursprins atunci, când aude că culoarea nu e o proprietate absolută proprie corpurilor, ci e numai urmarea influenței, ce o are raza soarelui, mai bine zis raza de lumină asupra cutărui corp și care variază cu proprietățile corpului. Orice culoare își are obârșia numai în lumina ce cade asupra corpului respectiv și nu e cum am crede o proprietate inherentă a acestuia. Natural prin urmare, că culoarea se schimbă împreună cu felul luminei în care privim corpurile. N'am decât să amintesc faptul cunoscut, că fața oamenilor apare la lumină bengalică verde, într-o paliditate de mort, sau că frunzișul verde al unui arbore apare la lumină bengalică roșie, negru.

Fie-mi permis a aminti pentru înțelegerea lucrurilor următoarea experiență. Desprinde una din acele bucățele de sticlă în trei muchi — *prismă* cum îi zicem în limbajul științific — cari atârnă de obicei pe de marginile candelabrelor împodobindu-le pe acestea nu numai ca corpuri ci și ca jocul de colori născut de lumina ce le străbate, și așează o astfel de prismă în calea unui mănunchiu de raze solare condus într-o odaie întunecoasă. Mănunchiul de raze îndată ce străbate în interiorul prisme nu-și mai continuă calea dreptliniară de mai înainte, ci se abate în mod brusc ca și cum mâni nevăzute le-ar rupe. Fenomenul acesta de *refracțiune* cum se numește e însoțit însă de un altul mult mai interesant. Dacă privești la peretele din dosul prisme ochiul ți-se desfătează într-o fâșie, într-o bandă colorată, într-o infinitate de colori așezate una lângă alta, dintre cari suntem în stare a distinge ca colori principale următoarele șapte: *roșu*, *portocaliu*, *galben*, *verde*, *albastru deschis*, *indigo* (*albastru închis*) și *violet* și cari colori trec pe nesimțite una în-

tr'alta, încât n'am putea ficsă locul unde încetează una și unde începe alta vecină. Tocmai trecerea aceasta, care se face în mod atât de fin dela o culoare la alta cuprinde bogăția infinită de colori din fâșia proiectată pe perete din *spectru*. Iată o experiență simplă, care însă ca atâtea altele vorbește în graiul său și dacă prisma amintită ar fi în stare să-și comunice impresiile, ea ne-ar ști spune: „Eu ca nici un alt corp străvezii, tocmai fiindcă voi oamenii mi-ați dat forma în muchi, am însușirea, am tăria supraomenească de care mă folosesc și nici n'aș putea altcum, la orice ocazie, ca îndatăce mă învrednicește vr'o rază de lumină, o prind, o rup, așa încât ea nu-și mai poate urmări calea dreaptă de mai înainte. Nu mă mulțămesc însă numai cu atât, ci raza de lumină *albă*, cum îi mai zice încă la lumina soarelui, o despletesc, o resfir în nenumăratele colori din cari e alcătuită încă din naștere și așa desfăcută ca preț al întâlnirii noastre, o las apoi să străbată prin mine și dacă întâlnește în cale vre'un perete, paravan, să-și proiecteze chipul său colorat“.

Acum voi zice, că obiectele acelea, cari nu rețin nimic, nici o parte constitutivă a luminei ce cade asupra lor, le numim *albe*; corpurile, cari au însușirea de a reține întreaga rază de lumină, cu toate colorile din cari e alcătuită, le numim *negre*; iar corpurile, cari au proprietatea de a reține numai un anumit număr pin complexul de colori al unei raze de lumină, iar restul îl împrăstie înapoi, le numim *colorate*.

Precum tonurile muzicale și peste tot sunetele nu sunt alceva după natura lor, decât vibrațiuni de corpuri elastice, întocmai așa și lumina constă din vibrațiuni de ale *eterului*, substanța ipotetică, ce umple întreg spațiul atât cel infinit de mic, cât și cel infinit de mare. Însă eterul e un corp mult mai perfect, mult mai fin, decât corpurile cari acționează asupra simțurilor noastre. Urmarea e, că vibrațiunile, deci și mișcarea undulatoare ce se naște din vibrațiuni, e mai regulată și se face neasemănat mai repede în eter, decât în corpurile sunătoare. Lungimea undelor de eter, dintr'o rază de lumină ce ajunge la noi, variază între a 400 și 800 milioane parte dintr'un milimetru. Între limitele acestea se cuprinde lungimea de undă din orice rază de lumină. Mii și mii de tomuri de lumină trebuie să se unească într'olaltă spre a forma acel *acord*, care străbate și ajunge la noi ca rază de lumină *albă*. Când o conducem print' o prismă, ea se

Eroul dela Adrianopol: pașa Sucri.

Generalul bulgar Ivanov, care a cucerit Adrianopolul.

despică în singuraticile sale elemente constitutive provocând jocul de colori al spectrului. Fiecare din aceste colori are o altă mișcare, altă forță și la fiecare efectul e mai pronunțat într-o altă direcție.

Sunt însă în spectrul acesta solar și raze, pe cari nu le putem zări. La marginea din stânga, unde începe a se împaiengenî și roșul cel mai închis, se simte încă bine efectul de căldură al luminei solare. În regiunea aceasta se află așa numitele raze *infraroșii*, pe cari ochiul nostru nu mai e capabil a le simți. Tot asemenea avem în partea din dreapta, acolo unde dispare și ultima licărire a violetului, o regiune de raze invizibile, al căror efect mai pronunțat este chimic, căci atacă bine o placă fotografică. Aici sunt razele cu lungimea de undă atât de mică, încât ochiul nostru nu le mai poate urmări.

Observațiile acestea au fost prinse încă mult înainte și s'a zis, că raza de lumină solară s'ar compune din trei părți: din raze luminoase, din raze călduroase și din raze cu efect chimic. Astăzi însă avem convingerea, că natura nu lucrează după felul unui cârpaci, ci tot ceea ce face și dreg este o unitate măreață. Între razele luminoase și cele de căldură nu e alta deosebire decât în lungimea de undă a lor, iar noi facem distincție între ele în urma susceptibilității mărginite a organului nostru de vedere, a ochiului. Cu un termometru gradual numai pentru temperaturi între 0°—100° nu putem măsura temperaturi ce cad în afară de limitele acestea. La fel avem în ochiul nostru un aparat de măsurare, care permite măsurarea razelor numai dela roșu până la violet. Tot ce cade în afară de limitele acestea putem numai presupune, nu putem însă vedea. Posibil să existe și astfel de ființe, a căror organizație să fie mai perfectă decât a noastră, și cari văd de pildă și în regiunea de noapte a *ultravioletului* sau a *infraroșului* o splendidă lume de colori, pe cari noi nici nu le putem imagina.

La fel stă lucrul și cu efectul *chimic* al razelor. Astăzi se știe, că toate razele spectrului începând dela infraroșu până la ultraviolet pot avea efect chimic, numai cât efectul lor nu e totdeauna acelaș. Planta verde, cel mai minunat laborator fotochimic ce s'a aranjat vreodată, se servește la lucrările sale nu de partea violetă și ultravioletă a spectrului, de razele însemnate ca chimice, ci exclusiv de cele roșii. Razele violete, pe cari le ținem de chimice, le lasă să treacă înainte fără a le uza. Lumina verde, culoarea verde binefăcătoare a pădurilor și livezilor, pe care ne-o trimite fiecare frunză, fiecare firicel, e lumină albă, din care plantele au extras în laboratorul lor culoarea cea roșie. Lipsă roșului într-o rază de lumină solară o simțim ca verde. Alte substanțe au proprietatea de a absorbi razele galbene, verzi, albastre, sau violete întrebuințându-le spre scopul lor, împlinindu-și nevoile cu ele, căci toate au efect chimic. Majoritatea corpurilor absorb lumina ce cade asupra lor și dacă în procesul acesta fac o separare în elementele constitutive ale luminei, urmând a reține din complexul acesta multicolor pe o parte, iar restul a-l împrăști, a-l difuza, atunci corpurile ne apar colorate. Organul nostru de controlă, ochiul, examinează orice rază care-l agită și dacă simte că din raza respectivă s'a reținut o parte oarecare, obiectul, care i-a aruncat o astfel de rază știrbită în elementele sale, îl vede colorat.

Se întâmplă însă, cum am accentuat mai la început, ca corpul cutare sau cutare să nu rețină nimic din razele ce cad asupra sa, să le difuzeze așa cum le-a primit dela soare neștirbite în elementele lor.

În astfel de condiții nu e nimic mai firesc, decât ca corpul să apară *alb*, adică în lumina ce l'a scăldat. Zic *alb*, și nu *culoare albă*, căci *albul*, este un complex constător din toate colorile. Dacă dimpotrivă corpul reține toate elementele razei ce cade asupra sa și nu difuzează nimic, în ochii noștri nu sosește nimic și urmarea e că corpul respectiv apare *negru*. Zic și aici *negru* și nu *culoare neagră*, căci *negrul* este lipsă de toate colorile.

Reasumez deci și constat, întâi că corp *negru* nu există pentru noi, căci un astfel de corp nu-l putem zări, ci există numai corpuri mai mult sau mai puțin negre. Acelaș lucru despre corpurile *albe*. Al doilea, că atribuția de culoare dată albului și negrului e falsă din punct de vedere științific.

Carmen veris

Ascunsă razelor vederii
Eu simt o mână creatoare
Gătind cuprinsul primăverii
Cu 'mpodobiri de sărbătoare.
Pădurea 'n templu o preface;
Din colonade 'n colonade
Aprinde flori și le desface
Peste-ale crengilor arcade.
Poenele scăldate 'n soare
Înaltă lugeri, iar în ei
Ca niște ciucuri de ninsoare
Atârnă fragezi ghiociei.
Pe sus, scânteie în răsfrângeri
De raze, mici frânturi de nori
Ca străvezii aripi de îngeri.
Sosesc cocorii călători,
Soli ai toridelor meleaguri
Ce, sub cupola lucitoare,
Desfășură-ale lor șireaguri
Ca salbe lungi, fâlfăitoare.

Tu, suflet rob melancoliei,
Ascultă pe-acești scumpi drumeți:
Ei sunt sămânța bucuriei
Ce-o zvârle boltilor tăriei
Sămănătorul de vieți!
Sub cerul lin ca de mătăasă,
Gândirea sprintenă o lasă
Să lunece 'n imensitate
Și ochii lacomi să-ți-i pierzi
Pe undulările ritmate
De grâne jilave și verzi...

Mă prinde dorul și mă 'mpinge
S'alerg, să strig, să râd, să cânt,
Și brațe n'am să pot încinge
Cu dragoste acest pământ.
Mă leagă firul înfrățirii
De tot ce este efemer,
Sunt frate bun cu trandafirii,
Cu crinii ce 'nfloresc și pier...
Dă-mi, Doamne, partea mea de bine
Că-aceiaș sfânt fior de viață
Palpită 'n sângele din mine
Ca 'n valurile de verdeață!

NICHIFOR CRAINIC

Ucigașul regelui Greciei, care în Salonic a curmat zilele domnitorului George, cu un glonț de revolver.

FLOAREA BETULIEI

ROMAN DIN EPOCA ASIRO-BABILONIANĂ

DE: STEFAN LĂZĂR.

— 14 —

TRAD. AUTORIZATĂ DE: ALEXANDRU CIURA

Apoi adause:

— Sunt negru, dar sunt frumos...

— Tocmai pentru aceea ești frumos...

— Sunt negru, dar sunt frumos... — începui iarăș

— soarele m'a prăjit în atâtea locuri, dar spune tu, frumoasa lumii, ai putea să mă iubești și să-mi fi ca o legătură de mirt, ce se adăpostește la sinul meu?

Fața lui eră aprinsă și el își întinse mâna să o cuprindă pe Iudita, dar ia scăpă din mâinile lui și se dete la o parte.

— Iartă-mă bunul meu stăpân... să nu-ți uii de ce mi-ai promis ieri cu jurământ, în cort...

Fața lui Holofern se împurpură, el își întinse încă odată mână, strigându-i:

— Vino!

Dar ia se retrase și mai mult și îi răspunse cu un zimbet, în care se amestecă opreliștea și implorarea:

— Nu-mi cere acest lucru... ci numai, când întăriturile Betuliei vor fi spulberate, când s'a prăbușit acest oraș blăstămat, încât să nu mai rămână nici piatră pe piatră... atunci voi fi a ta cu iubirea mea aprinsă și te voi cuprinde cu simțirea mea adâncă, ce se aseamănă cu afunzimea mărilor. Dar până atunci, dacă mă iubești, nu-mi cere acest lucru și refuzul meu, pentru care sufăr și eu, să-ți fie un imbold în fiecare cias al zilei, ca să ocupi Betulia și s-o dărami până în temelii!

— Voiu ocupa Betulia și voiu dăramă-o cu totul. Asta ți-o promite Holofern, pe toți zeii, dar vino mai aproape și îmbrățișază-mă puțin...

— Pofta mea de răzbunare trebuie să fie satisfăcută; umilește Betulia cu lacrimi, sânge și moarte și atunci eu te voi ruga să mă îmbrățișezi... dar acum

sufletu-mi e plin de atâta amărăciune și întuneric, încât aş muri dacă ți-aș împlini dorința.

Holofern se tulbură, ochii lui foarte întunecați se umplură de mânie și el îi porunci:

— Vino aci!

Iudita pâlî, dar Iehova o îndemnă să zică:

— Mă duc, stăpâne, căci sunt în puterea ta, dar astfel nu te pot iubi...

— Dau poruncă slujitorilor, să-ți schingiuiască trupul tău alb, dacă inima ta nu e a mea! — strigă Holofern. Ochii lui erau scânteetori, fața-i eră schimonosită, ca a demonului cu cap de șacal.

— Acela, care a biruit o lume, cu puterea brațului său, desigur nu va da poruncă să fie bătută o femeie slabă și neajutorată, căci atunci nu ar mai vrednici să poarte numele acela strălucit, ce-l ridică în tovărășia zeilor: numele de Holofern...

Începui a plânge cu amar:

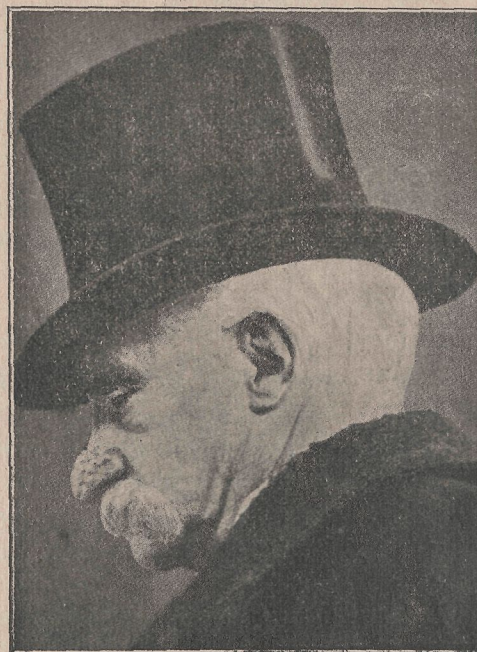
— M'ai luat sub scutul tău. Ai omorât pe cel dintâi soldat al tău, care a cutezat, să mă atingă și acum te arunci tu asupra-mi, cu mânie mare... M'am refugiat în cortul tău și...

Vorba i se pierdă în hohote de plâns și tânguire.

Holofern suspină adânc și se cutremură. Se ridică și se apropie de ea, spunându-i cu blândețe:

— Oprește-ți lacrimile, Floarea Betuliei. Holofern se poate birui și pe sine; și tu rămâi neatinsă cu iubirea ta, până va sosi ziua, ce va aduce pierzania Betuliei și bucuria inimei tale. — Până atunci eu voi fi ca o pecete a inimei tale, și iubirea ta să fie puternică cum e moartea și cum e sicriul...

Se aplecă asupra ei și o sărută; suspină și se duse.

Pierpont Morgan, miliardarul american, care a murit de curând la Roma, în etate de 76 ani. Acest rege al aurului, care lasă vreo 6 miliarde de coroane, a fost provăzut de fire cu un nas monumental, care a fost pentru el o adevărată durere. Coșciugul cu rămășițele răposatului au fost transportate în Statele Unite spre a fi înmormântate acolo.

Și se pare, că și ludita ar fi suspinat în urma lui, întovărășind cu ochii ei visători figura dispărută a viteazului frumos...

XXII

Cei doi nebuni.

Eră într'amiazi. Cerul și pământul respirau foc; Samas, zeul soarelui, eră aprins la față. Văzduhul strălucia ca o mare de flacări și năduful eră cutropitor.

Tabăra se odihnea, fără să miște. Soldații asirieni durmiau sub corturi, nu se auzia nici un glas în valea Esdrelonului.

Bilbo se plictisi, să-l mai aștepte pe Holofern, când va ieși din cortul visteriei. — Îl chinuia și năduful. — Plecă deci spre cortul lui, ca să se culce.

În fața corturilor el observă o fustă împodobită; o fată mergea la fântână. Eră frumoasă și drăguță; purta un ulcior de piatră.

Statura ei înaltă și sveltă se legăna cu grație. Ea privi spre Bilbo, apoi își întoarse capul.

Și el înțelese numai decăt, că fata eră dansatoarea Serah, căreia îi declarase dragoste, cu o zi înainte.

Sări înaintea ei.

— Serah!

Fata se opri.

— Ce vrei?

— Pe tine te vreau, — răspunse Bilbo.

Fata îl măsură odată cu privirea, apoi trecu înainte. Bilbo îi sări iarăși înainte și o opri.

— Ascultă-mă... Ieri te-am supărat... Iartă-mă, că am făcut o glumă așa de proastă...

— Nu-s supărată. Feri din calea mea, — răspunse fata impacientă. — Du-te odată...

Dar Bilbo rămase pe loc.

— M'am gândit la cazul nostru și m'am convins, că... te iubesc.

— Nu-ți bate joc. Voiu da jalbă la Holofern; feri din cale-mi...

— Nu-ți bate joc, căci e adevăr. Lămurirea e foarte simplă: am văzut, că ai atragere pentru mine și astfel s'a dezvoltat și dragostea mea...

Serah se înfurie.

— Cară-te!

— Îți jur pe zei, pe Istar din Ninive că te iubesc cu adevărat, și că spun adevărul. Serah, fii a mea, am aur din belșug, ia-mă de bărbat, și când ne vom reîntoarce în Babilon, mă las de prostii, te duc în casa mamei mele, care te va iubi și pe tine, îți va da vin fiert din ierburi scumpe și te va adăpa cu suc de merelor de granat...

Dar fata nu-l luă în seamă, ci îi strigă înfuriată:

— Du-te, ticălosule, să nu te mai văd. M'ai făcut de răs în fața tovarășelor mele și ele răs acum și mă batjocoresc. Du-te dar, că te urăsc. Și înseamnă-ți, că o vorbă grea, nu mai poate fi reparată nici cu mii de espieri...

Ea plecă grăbită; Bilbo privi lung în urma ei, și când nu o mai văzu începă să plângă, căci părerea de

rău, ce o avea pentru purtarea lui față de Serah, se schimbă cu adevărat, în dragoste. Murmură: mă urește... Dar are dreptate.

— Sunt vrednic, să mă trateze astfel... — se gândi el, deși simția, cum dragostea lui se potențiază tot mai mult, când o știă pe Serah mândră. Privi încruntat; se gândi cum să câștige inima fetei și deodată fața lui pocită și plină de pistrui se însenină; el își duse mâna la frunte, se dete peste cap și strigă biruitor:

— Și totuș va fi a mea!

În clipa aceea îi ieși în cale Holofern, care tocmai se reîntorcea din cortul luditei. Se opri și îl întrebă:

— Cine va fi a ta, Bilbo?

Nebunul fu surprins pentru un moment, dar întoarse vorba:

— Datoria...

— Care datorie?

— Ca să veghez asupra vieții tale, o Holofern...

Stăpânul răs. Dar nebunul eră serios, aproape sombru.

— Doamne, cea dintâi stea a Babilonului, eu mă lapăd de slujba mea strălucită, să o porți tu de aci înainte, căci ești neasămănat mai mare nebun, cum sunt eu...

— Cum te poți gândi la așa ceva? Pentruce sunt eu nebun, mult mai nebun decăt tine? Haide, spune-mi, și dacă reușești cu gluma, îți dau un pumn de aur.

— N'am lipsă de aurul tău căci acum vorbesc adevărul... — răspunse nebunul pe un ton serios. — Iată de ce e vorba: nu pot suferi pe ovreica cea frumoasă dela care vii acum...

— Și pentruce dobitocule? — răs Holofern.

— Văd ceva în fața ei blândă...

— Ce vezi?

— Numai o trăsură, una singură... Stăpâne, eu cred că femeia aceasta e șpioană, căci trăsurile trăesc și nu înșală niciodată...

— E șpioană?

— Trăsurile nu mințesc niciodată.

Holofern observă între corturi figura greoaie alui Rabsaris și îi strigă:

— Vino puțin, Rabsaris!

— Poruncește, Doamne! — veni acesta în grabă.

— Nebunul acesta spune, că ovreica cea frumoasă ar fi șpion. Ce zici tu?

Rabsaris răs.

— Șpion?

— De sigur! — strigă Bilbo.

Holofern spuse în batjocură:

— El vede în fața ei o singură trăsură...

Nebunul izbucni:

— Eu văd moartea în zimbetele ei luminoase. Văd pierzania în ochii ei strălucitori... E fățarnică, minciunoasă, lingușitoare și...

Holofern se înfurie și îi strigă cu glas mare:

— Cară-te dinaintea ochilor mei, ticălosule, și să nu mai îndrăznești să iei în gura ta numele sfânt al acestei biete femei alungate!

Îi făcu semn, să se depărteze. Nebunul zise posomorât:

— O să-ți pară rău, Holofern, și o se regrete odată și tabără asiro-babiloneană...

Plecă.

Holofern își stăpâni mânia și, după puțină vreme, îl întrebă pe Rabsaris, de nu are, să-i comunice ceva.

Rabsaris îi spuse.

— Doamne, dă-mi voie să-ți descoper ceva.

El îi zise cu glas împăcat:

— Spune.

— Observ, că toți soldații din tabără sunt neliștiți. Am prins și câteva vorbe scăpate. S'au plictisit în trândăvie, doresc să lupte, sau să se reîntoarcă acasă... ce e drept nu cutează să-și ridice glasul, bineștiind pedeapsa ce așteaptă pe răzvrătiți, dar situația e așa cum ți-o spun...

Înainte de ai fi putut răspunde Holofern, tabăra babiloneană răsună de țipetul goarnelor.

— Ce este?

Se auzia un vuet mare și zingănit de arme.

— Ce este?

Un soldat rănit alergă în goană, și se proșternu la picioarele lui Holofern.

— Ce s'a întâmplat?

Soldatul abia mai avu atâta putere, să spună:

— Haban...

Cei doi comandanți se priviră; soldatul continuă, cu glas slăbit:

— ...S'a resculat și arabii...

Holofern înmărmuri.

— Haban?! Își duse mâna la sabie și voi să dea ordin lui Rabsaris, dar nu avu răgaz. Soldații asirieni, ce se refugiau, eră cât p'aci să-i doboare de pe picioare. Nomazii veniau în urma lor, măcelărindu-i, cu urlete sălbătice. Holofern îi zise lui Rabsaris:

— Ei bine, soldații nostri au acuma prilej, să se lupte.

În clipa aceea apărură Haban, veniă ca un zeu al răzbunării. Se rupse din învâlmășeala luptătorilor, cu armăsarul lui spumegător, se apropie de Holofern și îi strigă cu un chiot răsunător:

— Holofern predă-te!

Și își ridică paloșul, ca să-l izbească, dar Holofern fu târât de un val de luptători, ce se năpustiră în preajmă-i...

— urmează —

FLORI DE-O ZI

Poetul Cerna...

Sfârșitul grabnic din zilele trecute al celui mai talentat poet din generația nouă, mi-a sămănat în suflet nu numai regretul obicinuit, ci și durerea pe care o simțește sufletul, când o ființă iubită lui, se duce pe totdeauna. Pe Cerna îl aveam mai drag ca pe oricare alt scriitor tânăr al nostru, pentru că în versurile lui de o frumseță rară, vedeam manifestându-se nu numai talentul mare, nu numai originalitatea pe care atât de puțini scriitori tineri o au, ci și știința și râvna de a creia. În volumul acela elegant care apăruse în editura Minervei în 1910, Cerna a răsărit așa ca din senin, nu numai ca un poet din cei mai promițători ai noștri, ci și ca un scriitor format. În versurile lui de-o spontaneitate cuceritoare se relevă sufletul plin de tinereță și de avânt al unui artist care făcea artă din o trebuință sufletească ireristibilă, și nu pentru a parveni, ca atâția alții, în literatură.

Nota de entuziasm caracteristică poeziei lui Cerna, eră pentru sufletul

cetitorului, ca un cântec nou adus dintr'o lume necunoscută până acum, ca un cântec în care tremură numai lumină și mireasmă de floare de primăvară. În comparație cu tonul multum și de-o duioșie banală a lirice de prin revistele noastre, poezia lui Cerna veniă, ca o undă răcoritoare și îndrăgneață, care însufleția și storcea admirația în aceeași vreme. Critica a fost alarmată și recenzii după recenzii căutau să statorească valoarea literară a noului poet. Volumul a fost întors pe toată laturea, privit din toate punctele de vedere, poeziile analizate ca fond și ca formă și bilanțul a fost peste tot cam același: Cerna e unul din cei mai talentați poeți ai noștri...

Vâlva ce o făcuse volumul lui de poezii a încetat apoi dela o vreme și de poet nu se mai vorbea nimic. Adică se vorbea, că a plecat în străinătate, să studieze. Și a studiat. Informațiile aduse de zările noastre spun, că prin luna trecută și-a luat doctoratul în filozofie, la Lipsca, și se pregătește să se reîntoarcă acasă, pentru că să i se dea o catedră la universitatea bucureșteană. N'a avut însă norocul și n'am avut nici noi norocul ca să-l vedem izbăvind și

idealurile. O răceală grabnică la culcat la pat și ni l'a dus pentru totdeauna.

Pentru totdeauna! Cum mi se 'mbulzesc acum sub condeiu cuvintele acestea, în suflet simt o părere de rău zdrobitoare și 'mi vin în minte versurile poetului, pe care ni l-a furat moartea:

„Pământ ți-e trupul și 'n pământ s'ascunde
„Dar umbra ta rămâne printre noi
„Și inima-mi te simte orișunde“.

I. Brumă.

Iluzii sfărâmate...

Perdelele ferestrii mi-s lăsate și 'n sobă 'mi pâlpaie focul răspândind în cuprinsul odăii ceva leneș și visător. Cum ascult vorba flăcărei ce cuprinde hrăpăreață bucățile de lemn uscat, printr'o asociație de idei ciudată mă gândesc la zilele de ieri și alaltăieri, la zilele acele dulci și călduroase cari vrăjiseră firea și scosese colțul ierbii din pământul abia desghetiat. Câtă tinereță, câtă energie răspândise raza soarelui primăvăratec și câtă poezie împrumutase grădinilor, cari de dragul ei îmbrăcară haină de sărbătoare. Pretutindeni eră numai floare, numai miros, și ochiul lunecă visător și plin de dragoste peste întreg cuprinsul. În suflet începuse să-mi vibreze și mie ceva din bogăția imensă ce izbucniră de pretutindeni. Căutam în ochii

trecătorilor și 'n toate privirele vedeam par'că aceeaș rază dulce, aceeaș lumină caldă, care prevestește zilele senine... Acum, că a dat peste noapte frigul și-a căzut zăpadă, ca în toiul ernii, compar vrând nevrând zilele acestea frumoase cu niște iluzii tinere, creiate de sufletul nepriceput, pe care o față zimbitoare îl momește și-l face să-și uite, că 'n lume există și fățarnicie și durere. Le compar cu niște iluzii abia răsărite, pe cari o vorbă fără de milă le zmulge și le risipește, ca și cum n'ar fi fost. Acelaș joc dureros l'a făcut natura acum, acelaș joc trist și răzbunător, care 'mi umple sufletul cu o duioșie neînțeleasă. Cum am privit azi dimineată plâpânde floricele strângându-și petalele fine și încrețându-le de gerul urât pe neașteptate, m'am gândit fără să vreau la iluziile, pe cari le țese sufletul. Caut totdeauna așa o asemănare între natură și 'ntre suflet și din pildele ei trag învățătură pentru mine. E o plăcere nevinovată a mea, o distracție, care 'mi sugerează adesea gânduri triste, dar folositoare... Azi dimineată când am zărit pe casa vecină stratul alb de zăpadă și am privit florile înghețate pe rămișoare, m'a prins așa o durere și o amăgire amară. Am simțit o tresărire în suflet și am simțit cât de ciudată e întocmirea vieții. Lucrul acesta, care se petreceă acum cu florile din grădină, se petrece la tot pasul, cu sufletul nostru. Dela o vreme însă nu-l mai simțim și trebuie să viie o desiluzie mai mare, ca realitatea s'o vedem din nou și să învățăm a nu mai crede și a nu mă nădăjdui.

R. M.

Sinuciderea scorpionului

Un autor din vechime povestește, că scorpionul dacă se vede încunjurat de un cerc de cărbuni aprinși, se sinucide.

Legenda despre această sinucidere se găsește în multe localități și la mulți scriitori, așa încât pare a fi adevărată.

Iată de exemplu ce zice un autor francez:

„Mi s'a povestit de multeori în sudul Franței, că scorpionul pus într'un cerc de foc cearcă mai întâi să scape. Dacă vede, că nu este nici o scăpare, îndoiaie coada până la cap și înfige în el acul spre a se sinucide. Eu am făcut experiența dar n'am văzut scorpionul sinucigându-se“.

Un alt francez face o descriere amănunțită a unei experiențe:

„În 1874 în luna Octobre, escadronul 2 al regimentului 3 de vânători din Africa, din care făceam parte, mergea dela Bône la Constantina și poposi lângă un sat. Eră un loc erbos și sămănat cu multe pietre. Oamenii fură înștiințați să iee seama la așezarea corturilor și să curețe bine pământul de scorpioni. Oamenii se puseră pe lucru căci sub fiecare peatră eră unul sau doi scorpioni și uneori un cuib întreg. Se aprinseră focurile pentru fierțură, când unuia din noi îi veni ideea de a vedea dacă este adevărat că scorpionul se sinucide când e pus într'un cerc de foc.

Luarăm îndată vre-o zece scorpioni de mărimea degetului celui mic și-i puserăm într'un cerc de cărbuni aprinși. Îndată scorpionii, cari erau voinici, se aruncară să fugă; dar se friperă și o luară în altă parte. Iarăș se friperă. Atunci furioși ridicară coada până la cap și se împunseră cu acul rămânând nemișcați“.

Ceva asemănător povestește un călător italian care cutreeră lumea cam pe la finele secolului al XVII-lea.

Iată ce zice el:

„Printre toate locurile naturale pe cari le-am văzut în Japonia, nu mi se pare nimic mai minunat decât luptele dintre furnici și scorpioni. Câmpiile Japoniei sunt acoperite cu o sumedenie de scorpioni cari tulbură munca sânguitoarelor furnici.

Furnicile iasă din când în când cu milioanele din cuiburi și se reped asupra lor cu atâta furie încât îi silesc să se sinucidă cu acul lor înveninat. Și e o plăcere să vezi apoi cum târesc cadavrul dușmanilor până la mușuroaele lor.“

S'ar părea că nu mai încapă îndoială. Scorpionul se sinucide. Dar un celebru naturalist francez, domnul J. H. Fabre, cel mai bun cunoscător din lume al insectelor și animalelor înrudite cu ele, este de altă părere. Iată ce zice dânsul:

„Se zice că scorpionul prins într'un cerc de foc se sinucide. Ar fi frumos din partea unui animal. Dar e adevărat? Să vedem. În centrul unui cerc de cărbuni am pus pe cel mai mare scorpion din menajeria mea. Cu foalele ajut focul. La prima mușcătură a focului animalul se dă îndărăt. Mergând de jur împrejur greșește și se frige din nou. Atunci începe a se sbate neregulat frigându-se mereu. Desperat, furios își ridică arma, o mișcă, o sucește o

strânge și o desface așa de repede încât nu pot vedea bine ce face cu ea.

Deodată rămâne nemișcat, întins de-alungul. Nici o mișcare. E oare mort? S'ar crede, că da.

Ca să aflu adevărul îl iau încețitor și îl pun pe o pătură de nisip proaspăt. Peste un ceas mortul reînvie, zdravăn ca și mai înainte. Fac încercarea cu un al doilea, apoi cu un al treilea; rezultatul este acelaș.

Trebue deci să credem că acei ce vorbesc despre sinuciderea scorpionului au fost înșelați de mișcările repezi ale animalului pe care arșița îl aduce la acel spasm urmat de nemișcare. Crezându-l mort l'au lăsat să se frigă de-a binelea.

De-ar fi fost mai bănuitori și de l'ar fi luat de acolo l'ar fi văzut și ei înviind și dovedind prin aceasta, că nu știe ce este sinuciderea.

În afară de om nici un animal nu cunoaște sinuciderea, fiindcă nici unul nu cunoaște moartea“.

— Prelucrat după „Nature“ — N. Botez.

O O O

Cărți primite la Redacție:

M. T. Carada: Medalii și plachete.

Prețul cor. 1'50.

N. N. Beldiceanu: Chilia dragostii.

Prețul cor. 1'50.

O O O

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

R. Negură. Manuscrisul, de care întrebați, am refuzat să-l primim, deoarece n'a fost francat îndeajuns și trebuia să plătim noi 20 fileri încă. Pe semne posta nu vi l-a reînapoiat.

CUPRINSUL

Al. Ciura: Psihologia eroului, schiță.

A. Pop: Cântec de primăvară, poezie.

Alfred Capus — Adrian Corbul: Toți bolnavi, schiță, trad.

T. L. Blaga: Coloarea, articol.

N. Crainic: Carmen veris, poezie.

Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman.

FLORI DE-O ZI:

I. Brumă: Poetul Cerna...

R. M.: Iluzii sfărâmate...

N. Botez: Sinuciderea scorpionului.

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE

SCRISORI DELA REDACȚIE

ILUSTRAȚII